Khabat خەبات

ماڵپەڕی ناوەندیی ڕێکخراوی خەبات ی شۆڕشگێڕی کوردستان

The Revolutionary Khabat Organization Of Kurdistan

کورتەیەک لە ژیاننامەی مامۆستا و سەرکردەی شەهید

مامۆستا مەلا خدر عەبباسیی

مامۆستا مەلا خدر عەبباسیی لە مانگی خەزەڵوەری ١٣١٣ ی کۆچی – هەتاویی (نۆڤەمبەری ١٩٣٤) ی زایینیی لە بنەماڵەیەکی ئایینیی زەحمەتکێش و هەژاری کوردستان لە گوندی (سیسێر) ی ناوچەی گەورکی سەردەشت لە کوردستانی بندەستی ئێران هاتۆتە دنیاوە. باوک و دایکی چاوی هیوای دوارۆژێکی روون و پڕشنگداریان تێبڕیبوو کە بۆیان ببێتە داری بەریی و بۆیە، سەرەڕای دەستکورتیی بنەماڵەکەشیان و لەکاتێکدا هێشتا تەمەنی لە ٥ ساڵ تێپەڕی نەکردبوو، باوکی لە مزگەوتی دێ لەلای مامۆستای گوند نایە بەر خوێندن. ئەو زۆر زوو قۆناغەکانی فەقێیەتیی بڕین و پلە بەپلە ڕادەی زانست و ئاستی تێگەیشتنی دەچووە سەر. زیرەکیی و بەتوانایی مامۆستا بە ڕادەیەک بوو کە مرۆڤی نەشارەزا هەرگیز باوەڕی نەدەکرد ئەو زانست و پلە لە خوێندەوارییە لەو تەمەن و باڵایە بێتەوە. بۆ زیاتر کۆکردنەوە و وەسەریەکنانی زانستەکان زۆر لە ناوچەکانی کوردستانی کوێستان (کوردستانی بندەستی ئێران) و کوردستانی گەرمێن (باشووری کوردستان) گەڕاوە و وەک پیشەی فەقێیەتیی و باوی مەلایەتیی هەمیشە بەدوای مامۆستا ناسراو و زانا گەورەکانی کوردستاندا گەڕاوە تا لەخزمەت ئەو گەورە پیاوانەدا درێژە بە خوێندن بدا. هەر بۆ ئەو مەبەستە ساڵی ١٣٣٤ (١٩٥٥ ی زایینیی) دەچێتە خزمەت زانای پایەبەرز و ناودار مامۆستا مەلا مەحەممەد بۆکانیی (مەلا مەحەممەد رەئیس) کە لە گوندی (گەڵاڵە) ی شێنکایەتیی کوردستانی گەرمێن مامۆستا بوو. لەوێ لەخزمەت ئەو بەڕێز و بلیمەتەدا دوایین دەرسەکانی فەقێیەتیی دەخوێنێ و پاییزی ١٣٣٥ (١٩٥٦ ی زایینیی) لە ڕێوڕەسمێکی گەورە و پڕشکۆدا هەر لەوێ ئیجازەی مەلایەتیی وەردەگرێ، پاشان دەگەڕێتەوە ناوچەی سەردەشت و ماڵ پێکەوە دەنێ و لە گوندی (سارتکێ) ی ناوچەی گەورک دەبێتە مامۆستا و فەقێی لە دەور کۆدەبنەوە و دەست بە دەرسوتنەوە دەکا و ئیتر قۆناغی کار و خزمەتی مامۆستا بە ئیسلام و ڕۆڵەکانی کورد دەستپێدەکا. هێشتا تازەلاو بوو کە بیری لە کۆیلەیی و کلۆڵیی گەلی مسوڵمانی کوردی دەکردەوە و بەئاواتەوە بوو ڕۆژێک بێ ئەو گەلەش وەک گەلە ئازادەکانی دنیا بە ئازادیی و سەربەستیی بژی. لەو پێناوەدا لە مزگەوت و حوجرە و منارەکانەوە بانگی حەقی بەگوێی خەڵک دادەدا و جەماوەر بەگشتیی و فەقێ و

قوتابییەکانی بەتایبەتیی لە زوڵم و زۆریی ڕژێمی دیکتاتۆر و خۆسەپێنی شایەتیی وریا دەکردەوە بەجۆرێک کە بە یەکێک لە کەسایەتییە بەرچاوەکانی کوردستان، لە پەیوەندیی لەگەڵ دژایەتییکردنی ڕژێمی شا و ڕوونکردنەوەی ڕاستییەکان بۆ خەڵک ناسراوبوو.

زۆری پێنەچوو لە ١٠ ی خەزەڵوەری ١٣٣٨ (١٩٥٩ ی زایینیی) دابە تاوانی دژایەتییکردنی ڕژێم و هاندان و ئامادەکردنی خەڵک بۆ ناڕەزایەتیی نیشاندان لەدژی دەسەڵاتی تاغووتیی لەلایەن ساواک (دزگای ئەمنییەتی ڕژێمی شا) وە گیرا و ڕەوانەی زیندانە بەسام و ترسناکەکانی قزلقەلعە و قەسری قاجار لە تاران کرا. ئەشکەنجە و ئازاری زیندان ئیمان و باوەڕی مامۆستای لەق نەکرد و لە گرتووخانەشدا خۆڕاگریی خۆی بە دوژمن نیشان دایەوە. پاش چەند مانگ و لە دادگاییەکی ساواکیانەدا مامۆستا خدر حوکمی ١٠ ساڵ زیندانیی بەسەردا درا بەڵام ڕوودانی چەند گۆڕانکارییەک لە ناوچەکەدا و لە هەمووان گرنگتر هەڵگیرسانی شۆڕشی ئەیلوول لە باشووری کوردستان دا وایان کرد ڕژێمی شا چاو بەسەر حوکمی گیراوە سیاسییەکاندا بگێڕێتەوە و لە ئەنجامدا ڕۆژی ٢٣ ی خاکەلێوەی ١٣٤١ (١٩٦٢/٤/١٢) مامۆستا لە گرتووخانە ئازادکرا. پاش ئازادبوونیشی سەرلەنوێ و بە گڕوتینێکی زیاترەوە هەر لە سارتکێ دەستی بە دەرسگوتنەوە کردەوە بەڵام هەمیشە لەژێر چاوەدێریی وردی سیخوڕەکانی ڕژێمدا بوو.

لە ڕاپەڕینی مەزن و پیرۆزی خەڵکی ئێران لە ساڵی ١٣٥٧ (١٩٧٩ ی زایینیی) لە دژی ڕژێمی شایەتییدا مامۆستا مەلا خدر وەک هەمیشە بوو بە ڕێبەر و پێشەنگی جەماوەر و چالاکانە هەموو توانا و لێهاتوویی خۆی بۆ کۆکردنەوە و ڕێکخستن و هاندان و ڕێنوێنییکردنی دۆستان و هاوبیران و هاوەڵان و جەماوەری کوردستان بەکار هێنا. خەڵکی کوردستان بەگشتیی و ناوچەی سەردەشت بەتایبەتیی خۆیان شاهیدی زیندووی ئەو ڕۆژانەن کە تێیدا مامۆستا مەلا خدر وەک ڕابەر و مامۆستایەک پێش لاوانی خۆپیشاندەر و خەڵکی شۆڕشگێڕ و ڕاپەڕیو دەرکەوت و ڕووبەڕووی دەزگا داپڵۆسێنەر و چەکدار و سیخوڕە خوێنڕێژەکانی ڕژێمی تاغووتیی شا دەبوونەوە. دوای سەرکەوتنی شۆڕش و ڕووخانی ڕژێمی (شا) ش مامۆستا وەک سەرکردەیەکی کورد و نوێنەری ناوچەی سەردەشت لە چەندین کۆبوونەوەی وتووێژ لەگەڵ ڕژێمی تازەدا ئامادەبوو. لە یەکەم کۆبوونەوەی نوێنەرانی کورد لە (مەهاباد) و لە کۆبوونەوەی ڕێبەرانی ئایینیی خەڵکی کوردستان بۆ داڕشتنی بەیاننامەی سێ ماددەیی لە شاری سەقز و هەروەها لە یەکەم کۆبوونەوەی دوای شەڕی سێ مانگەدا مامۆستا چالاکانە بەشدار بوو.

سەرکەوتنی شۆڕشی گەلانی مسوڵمانی ئێران و دامەزرانی حکوومەتێکی ئیسلامیی کە لەژێر سایەیدا گەلی مسوڵمانی کوردیش بە هەموو مافە ڕەواکانی خۆی بگا لە ئاواتە هەرەمەزن و پیرۆزەکانی مامۆستا خدر بوون بەڵام بەداخەوە خومەینی و داروودەستە خوێنڕێژەکەی هەر زوو شۆڕشی گەلانی ئێرانیان لە ئامانجە پیرۆز و

راستینەکانی خۆی دوورخستەوە و دەسەڵاتیان لەخۆیان تاپۆ کرد و وەڵامی داوارەواکانی گەلی مسوڵمانی کوردیشیان بە ئاگر و ئاسن و خوێنڕشتن دایەوە

دوای داسەپاندنی شەڕ لەلایەن رژێمی زۆرداری تازەوە مامۆستا بۆ ماوەیەک کە لە دەفتەری (شێخ عزالدین حسینی) دا کاری کرد بەڵام کاتێک بۆی ڕوون بووەوە کە ویستەکانی ئە و رێبازی (شێخ) بەیەک ناخۆن لەگەڵ پۆلێک مامۆستا و زانای تر وەلایان نا و پاش لێکدانەوەیەکی ورد و هەڵسەنگاندنێکی گشتگیر و هەمەلایەن لە ٥ ی خەرمانانی ١٣٥٩ ی کۆچیی – هەتاویی (١٩٨٠/٨/٢٧ی زایینی) دا رێکخراوێکی سیاسیی کوردیان بەناوی (رێکخراوی خەبات،ی نەتەوایەتیی و ئیسلامیی کوردستانی ئێران "خەبات")، کە خاوەنی بەرنامە و چارەسەری ئیسلامیی بۆ کێشەی کورد بوو، دامەزراند و مامۆستاش سەرەفی داڕشتن و نووسینی بەرنامە و پێڕەوی ئەو رێکخراوە (خەبات) ی پێبەخشرا. مامۆستا مەلا خدر وەک زانایەکی شارەزا و سیاسەتمەدارێکی لێزان و کارامە لە سەرکردایەتیی رێکخراوی خەبات دا چالاکانە بۆ بەرەوپێشبردن و گەشەپێکردنی رەوتی کای ئەو رێکخراوە رەسەن و شۆڕشگێڕەی کوردستان خەباتی کرد و تێکۆشا.

لە ٣ ی جۆزەردانی ١٣٦٦ (١٩٨٧/٥/٢٤) و دوای وەلانانی خۆسەپێن و دەسەڵاتخوازان لە ریزەکانی رێکخراوی خەبات، مامۆستا مەلا خدر کرا بە بەرپرسی یەکەمی رێکخراوی خەبات،ی شۆڕشگێڕی کوردستانی ئێران. بە درێژایی مێژووی تێکۆشانی رێکخراوی خەبات،ی شۆڕشگێڕیش مامۆستا وەک زانا و رابەرێکی بلیمەت و لێهاتوو سەرکردایەتیی تێکۆشان و خەباتی ئەو رێکخراوە و ئەندام و کادر و پێشمەرگەکانی دەکرد. ئیمانپتەویی، پشوودرێژیی، بیرتیژی، کارامەیی، بەئەزموونیی و ورە و خۆڕاگریی مامۆستا مەلا خدر لە رەوتی تێکۆشانی تێکۆشانی پڕبەرهەم و رەنجی رێکخراوی خەبات،ی شۆڕشگێری کوردستاندا بە تەواوەتیی رەنگی دایەوە و سیفەتە بەرزەکانی ئەو لە رۆژگارە هەرە دژوار و پڕلەندەکانی خەباتدا بە کردەوە بۆ دوژمن و نامۆ و خۆیی سەلمێندران و بوونە هەوێنی خۆڕاگریی و سەربەخۆبوونی سیاسیی رێکخراوی خەبات،ی شۆڕشگێڕ و قوتابیی و هاوبیرانی مامۆستا. مامۆستا خدر سەرەڕای ئەوەی وەک زانایەکی گەورە و شارەزا و ڕابەرێکی لێهاتوو بۆ خزمەت بە گەلی مسوڵمانی کورد و گەیشتنی ئەو گەلە بە مافەڕەواکانی خۆی هەمیشە لە ناوجەرگەی گۆڕەپانی خەبات و تێکۆشاندا بوو، لە هەمان کاتیشدا نووسەرێکی حەقبێژ و خاوەنقەڵەم و شاحیرێکی هەستناسک بوو کە بە خامە بەبڕشتەکەی سەدان وتار و زنجیرەوتاری گەورە و گچکە و لێکۆڵینەوە و هۆنراوەی ناسکی نووسیوە و لە رادوێ و بڵاوکراوەکانی رێکخراوی خەبات،ی شۆڕشگێڕ، وەک گۆڤارەکانی (تێکۆشان و بێستان) و زۆر جێگەی تردا،

سەرەتای ساڵی ١٣٧٥ (١٩٩٦ ی زایینی) نیشانەکانی نەخۆشییەکی کوشندە لە جەستەی مامۆستادا سەریان هەڵدا و رۆژبەڕۆژیش نەخۆشییەکەی زیاتر تەنگی بە تەندروستیی ئەو هەڵدەچنی بەڵام مامۆستا خدر بە ئیمان

به فەرمووده پیرۆزەکانی (قل لن یصیبنا الا ما کتب الله لنا) و (اینما تکونوا یدرککم الموت ولو کنتم في بروج مشیدة) سەرەڕای ناڕەحەتیی و ئازاری زۆر بۆ ساتێکیش لە کار و خەبات نەوەستا.

سەرەتای بەهاری ١٣٧٦(١٩٩٧ ی زایینی) بۆ ڕاپەڕاندنی هەندێک کاروباری سیاسیی و چارەسەرکردنی نەخۆشییەکەی سەردانی ئوروپای کرد و پاش چەند مانگێک بەرەو کوردستان گەڕایەوە، لە ڕێگەی گەڕانەوەیدا بوو کە هەواڵی شەهیدکرانی کوڕێکی بەناوی (خالید عەبباسیی) ڕۆژی(١٩٩٧/٦/٦) ١٣٧٦/٣/١٦ بەدەستی تیرۆریستە چڵپاوخۆرەکانی ڕژێمی خومەینی لە شاری سلێمانی پێگەیشت

نەخۆشیەکەی تادەهات توندتر دەبوو هەر بۆیە کۆتایی هاوینی هەمان ساڵ بەمەبەستی چارەسەرکردن سەفەرێکی تری ئوروپای کرد. پزیشکەکان بێهیوا و دەستەوەستان مان بەڵما مامۆستا باوڕی قووڵی بە (ربي الذي یحیی و یمیت) هەبوو بۆیە ڕۆژبەڕۆژ سەبر و خۆڕاگرییەکەی زیاتر دەبوو. سەرەنجام ڕۆژی ١٣٧٦/٩/١٣ (١٩٩٧/١١/٤) لە ئۆسلۆی پێتەختی نۆرویژ کۆچی دوایی کرد و گیانی پاکی بەرەو دنیای هەرمان لە شەقەی باڵی دا و چەند ڕۆژ دواتر لە ڕێوڕەسمێکی پڕشکۆ و تایبەت و لەناو ئاپۆرەی جەماوەرێکی زۆری کورددا لە گۆڕستانی ئەو شارە بەخاک سپێردرا.

هەزاران سڵاو لە گیانی پاکی مامۆستا مەلا خدر عەبباسیی بێ و لە یەزدانی دلۆڤان و بەبەزە دەپاڕێینەوە بە بەهەشتی بەرینی خۆی شاد بکا و لە ریزی ئەوانە قبووڵی بکا کە دەربارەیان دەفەرمویٚ (من المؤمنین رجال صدقوا ما عهدوا الله علیه فمنهم من قضی نحبه و منهم من ینتظر وما بدلوا تبدیلا).

واتە: هەرگیز لەوە زیاترمان بۆ پێشنایە کە خوا لە چارەی نووسیوین.

واتە: دڵنیا بن لە هەرکویٚ بن مردن دەتانگاتێ و یەخەتان پێدەگرێ با لە قەڵا و شوێنی زۆر سەخت و قایمیشدا بن.

واتە: پەروەردگاری منە کە ژیان دەبەخشێ و هەر ئەویشە دەشمرێنێ.

واتە: کەسانێک لەنێو ئیماندارانداا هەن کە ئەو پەیمانەی داویانە بە خوا پابەندن پێی و لێی لانادەن، جا لەوانە هەیانە گیانی بەخشیوە و هێندێکیشیان چاونۆڕن و تۆزقاڵێکیش سۆز و پەیمانی خۆیان نەگۆڕیوە.